

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Thesavrvs Sacrorvm Ritvvm, Sev Commentaria In Rvbricas Missalis Et Breviarii Romani

In quibus origo cuiusque Ritus, Causæ historicæ, vel mysticæ, ex maiorum ingenio, Theoria, Praxis, Obligatio, & exquisitus Vsus, additis opportunè Decretis omnibus S. Rituum Congregationis, quàm breuissimè explicantur

Gavanti, Bartolommeo

Antverpiæ, 1646

De Dominica de Passione, & Hebdomada maiori. VII.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40214

De Dominica de Passione, & Hebdomada
maiori. VII.

1 **I**N primis Vesperis Dominicæ de Passione velantur Cruces & Imagines, *ex Carim. Episc. lib. 2. c. 20.* hoc est ante Vesperas; velum autem non debet habere secum aliam imaginem: & illud velum, quo teguntur Cruces, sit potius violaceum quam nigrum (album nequaquam) nisi aliud statuatur infra. quo ritu significatur, iam Christum non in palam ambulasse apud Indæos hoc tempore, & abscondisse se, vt in Euangelio Dominicæ dicitur.

2 *Ruper. lib. 5. cap. 1.* probat, verisimiliter in Vesperis Sabbati ante Dominicam de Passione coactum fuisse Concilium aduersus IESVM; ideoque mœstitia maior conuenit Ecclesiasticis Officijs: & hinc in Introitu tacetur *Gloria Patri* apud quosdam, inquit ille; sed *Ordo Rom.* expressè omittit, vt & nos humilitati studentes omittamus excelsa nostra, ait *Alcuin.*

3 Omittitur etiam *Iudica me Deus.* ita *Gemma lib. 4. cap. 117.* & quia Officia huius Dominicæ sunt media inter dies Quadragesimæ & sequentes de Passione, ideo fortè dicta est ab *Ordo Rom.* Dominica mediana, vt etiam à *Gelasio Dist. tit. preced. num. 15. citata.*

4 De duabus Orationibus, non tribus, & de Præfatione de Cruce diximus in 1. par. *Rubr. tit. 9. & 12. pagina 26. & 41.* testatur autem *Micrologus cap. 50.* Præfationem de Cruce non dici solitam ante Palmas, qui mos durauit vsque ad Pium V. à quo statuta est Præfatio de Cruce ab ipsa Dominica de Passione.

5 In Sabbato ante Palmas Officium non est Gregorianum; *ex Areal.*

lib. 1. cap. 9. tamen congruum legitur Euangelium, in quo habetur, quòd in crastinum turbæ obuiauere Christo; ergo, quæ narrantur initio, contigerunt hac die. Officium Missæ, hoc est Introitus, Graduale, Offertorium, & Communio, sunt de Feria 6. præcedenti; quia olim Sabbatum vacans dicebatur, quo Papa eleemosynas dabat.

6 Dominica Palmarum dicta est in *Ord. Rom.* Palmarum, siue Florum, siue Ramorum, Hofanna, Pascha petentium, id est simul petentium Symbolum ante Baptismum, *ex Alcuino,* & Capitolauum, quia in hac die lauabantur capita vngendorum in Sabbato sancto, *ex Isid. lib. 1. cap. 27.* item Hebdomada maior, *apud Chrysof. Hom. 30. in cap. 10. Gen.* quo nomine eam vocat etiam *Clem. lib. 8. Const. 39.* vel quia in ea maxima parsimonia, vel quia in ea Officium maius celebratur, *Ordo Roman.* addit *Microlog. cap. 52.* Maiorem dici, ob sanctissimum Dominicæ Passionis sacramentum. *Idem. Chrysof.* appellat Magnam, quia magna, inquit, & ineffabilia bona in ea contigerunt. Item appellatur Indulgentiæ, ob pœnitentes absolucndos publicè, *Honor. in Gem. libro 3. cap. 72.* Item Pœnosa, & Sancta, ob Christi passionem, & impios iustificatos, *Durand. lib. 6. cap. 67.* Authentica, in *Officio Ambrosiano.* & dicitur etiã Vltima à *S. Ambros. Epist. 33.* quia vltima est Quadragesimæ.

In benedictione Ramorum Rubricas attende Missalis, quibus addemus alias minutores de more.

7 *Completa Tertia, & facta asperione aquæ, more solito, Sacerdos indutus Pluuiali violaceo, vel sine casula, cum^a ministris similiter indutis, b procedit ad benedicendum ramos palmarum, & oliuarum, siue aliarum arborum, c in medio ante Altare, vel ad cornu Epistola positos. Et primò cantatur à Choro Antiphona.*

Benedictionis Palmarum mentio est anno 877. apud Baron. sub Ioanne VIII.

Asperio aquæ, de qua Rubr. fit à Sacerdote statim ac venerit ante Altare.

Acolyths ante asperionem aquæ deponant candelabra super Credentia.

a *Ministris similiter indutis.*] Hoc est simili colore, sed sine Dalmaticis, cum Casulis plicatis, vel in albis, iuxta supradicta tit. 19. num. 6. & 7. par. 1. pag. 68. & 70. Manipulos autem in hoc casu Ministri portant, quia cantaturi sunt Epistolam & Euangelium.

b *Procedit ad benedicendum.*] De Sacristia iam venit Celebrans, præce-

dentibus Acolythis cum candelabris, vt ante Missam, sine Thuriferario, & cum Ministris, capite cooperto, hinc inde à latere Celebrantis, vt in simili casu Carimon. Episcop. lib. 1. cap. 15. & lib. 2. cap. 30. & 31: quia Pluuiale habet. Quare verbum *procedit* hoc loco non significat motum localem à Sacristia, sed quòd, finita asperione, prosequitur benedictionem Palmarum, ascendendo ad Altare, quod osculatur in medio, & deinde in cornu Epistolæ cantando, vt in Missali.

c *In medio ante Altare.*] Ita Ordo Romanus. sed est commodius, quòd ad cornu Epistolæ ponantur Palmæ & rami.

8 *Deinde Sacerdos stans in cornu Epistola, non vertens se ad populum, dicit in tono Orationis Missæ Ferialis, Dominus vobiscum.*

Non diducit manus, sed iunctas eas tenet, etiã ad *Oremus*, & ad Orationes; quia sumus extra Missam. & Ministri

pares sint Celebranti hinc inde, vt, quando erit opus, comodiùs Diaconus eleuet fimbriam Pluuiialis à dextris.

9 *Postea Subdiaconus in loco solito cantat sequentem Lectionem in tono Epistolæ, & in fine osculatur manum Sacerdotis.*

Eadè prorsus facit quæ pro Epistola Missæ; in cuius fine non tamen defert librũ Celebrantis ad cornu Euan-

gelij, quod legit Celebrans, si velit, in cornu Epistolæ; & resumit, si ea vitur, Planetam plicatam Subdiaconus.

10 *Interim dum cantatur R. Diaconus ponit librum Euangeliorum super Altare: & Sacerdos, ministrante Diacono nauiculam, ponit incensum in Thuribulo. Deinde Diaconus dicit, Munda cor meum, accipit librum de Altari, petit benedictionem à Sacerdote: postea Sub-*

H h diacono

diacono librum tenente, medio inter duos Acolythos tenentes candelabra accensa, signat librum, incensat, & cantat Euangelium, ut infra, more consueto: quo finito, Subdiaconus defert librum osculandum Sacerdoti, qui & incensatur à Diacono.

Non discedit Celebrans à cornu Epistolæ. Omnia fiunt, etiam à Thuriferario, prout ad Euangelium Missæ diximus 2. par. tit. 6. num. 5. pag. 127.

hinc adde tamen, quòd si Diaconus Casula plicata utitur, incensato Celebrante priorem resumit, eo modo quo diximus pag. 68.

11 Post hæc benedicuntur rami. Sacerdos stans in eodem cornu Epistolæ dicit in tono Orationis serialis, Dominus vobiscum.

Eodem modo cantat Praefationem manibus iunctis, assistentibus hinc inde Ministris, cum quibus dicit Sanctus, &c. cum autem manu benedicturus est ramos, Diaconus eleuat à dextris simbriam Pluuiialis anteriorem; Celebrans verò, dùm dextra signum Crucis facit, ponit sinistram super Altare, ex Rubr. gener. par. 2. tit. 3. nu. 5. pag. 109. & tit. 7. num. 5. pag. 134. In Orationibus nihil est detrahendum, neque mutandum, licet benedicantur rami arborum, non palmæ, nec oliuarum rami: quia ij rami arborum

succedunt palmarum loco, & à populo die vocantur palmæ. Neque Romæ (ubi saltem oliuæ benedicuntur, non aliæ inferiores arbores) tacentur ea verba in quarta Oratione, ceterarumq; arborum: neque est mendacium, sicuti non est mendacium dicere in Parascene, Ecce lignum Crucis, adhibita tunc Cruce argentea à Celebrante.

12 Circa finem quintæ Orationis, Acolythorum alter accipit de Credentia vas Aquæ benedictæ cum aspersorio, & vnâ cum Thuriferario accedit ad Celebrantem prope Diaconum.

13 Celebrans ponit incensum in thuribulum, deinde ter^d aspergit ramos Aqua benedicta, dicendo Antiphonam, e Asperges me sine cantu, & sine Psalmo: & ter^f adolet incenso.

d Aspergit ramos.] Ordo Rom. accepto nimirum aspersorio de manu Diaconi cum solitis osculis & reuerentijs. Aspergit autem ter, id est in medio, à dextris ramorum, & à sinistris eorum.

e Asperges me.] Submissa voce Verbum illuminantium.

f Adolet incenso.] Ordo Romanus; eo modo scilicet quo aspergit, nihil di-

cens. Diaconus autem in aspersione & incensatione eleuat simbriam Pluuiialis. rursus Celebrans in cornu Epistolæ, ut prius, addit quæ sequuntur in Missali.

Benedictio hæc breuior est quàm sit in Ordine Romano; sufficiens tamen, demptis Orationibus, quæ multò plures habentur ibi.

14 Completa benedictione, g dignior ex Clero accedit ad Altare, & dat ramum benedictum Celebranti, qui non genuflectit, nec osculatur ma-

num dantis. Postea Celebrans stans ante Altare versus ad populum, distribuit ramos, primum digniori, à quo ipse accepit, deinde Diacono & Subdiacono paratis, & alijs Clericis singulatim per ordinem, ultimò laicis: omnibus genuflectentibus, & ramum ac manum Celebrantis osculantibus, ^h exceptis Prælati, si adsint.

g Dignior ex Clero.] Dignior, qui dat ramum Celebranti, stans in suo habitu sine Stola, eidem stanti dabit, & cum osculo rami ab utroque facto, non manus; deponit autem Celebrans ramum suum in manu Acolythi, & dum alijs aperto capite, ut diximus pag. 238. stans distribuit, Diaconus à sinistris eius ministrat eidem ramos, eos tantum osculando, deposito

interim suo ramo super Altare. Alter Acolythus ministrabit ramos Diacono sine osculis.

h Exceptis Prælati.] Canonici quoque non osculantur manum Celebrantis Canonici, ex Carim. lib. 2. cap. 17.

Si populus est multus, poterit alius Sacerdos mitti, qui distribuat laicis; sed Ordo Romanus à Celebrante distribui iubet.

15 Postea fit ^l Processio. Et primò Celebrans ^l imponit incensum in thuribulum: & Diaconus vertens se ad populum dicit: Procedamus in pace. Et Chorus respondet: In nomine Christi, Amen. Præcedit Thuriferarius ^m cum thuribulo fumigante: deinde ⁿ Subdiaconus paratus, deferens Crucem, medijs inter duos Acolyths cum candelabris accensis: sequitur Clerus per ordinem, ^o ultimò Celebrans cum Diacono à sinistris, omnes cum ramis in manibus: & cantantur sequentes Antiphona, vel omnes, vel aliqua, quousque durat Processio.

i Processio.] Tradit Ordo Romanus.

l Imponit incensum.] Ministrante Diacono, & Thuriferario, cum benedictione, de more.

m Cum thuribulo fumigante.] Ut quasi sternat viam Crucifixo sequenti cum odore incensi: vel quasi Christus trahat post se sequentes in odorem vnguentorum suorum.

n Subdiaconus paratus.] Eo modo

quo supra; & ille idem qui supra, non alius defert Crucem inter Acolyths; cuius usum in Processione antiquissimum docet Baron. anno 398. ut par. 1. diximus tit. 19. num. 3. pag. 65. & prædicti quatuor deponunt alicubi ramos suos, ut commodius gestent alia.

o Ultimò Celebrans.] Cooperto capite, & cum ramis in manibus suis, tam Celebrans quam Diaconus.

16 In reuersione Processionis, duo vel quatuor cantores intrant in Ecclesiam, & clauso ostio stantes versa facie ad Processionem, incipiunt ^p Gloria, laus. & decantant duos primos Versus. ^q Sacerdos vero cum alijs extra Ecclesiam repetit eosdem. Deinde qui sunt intus, cantant alios Versus sequentes, vel omnes, vel partem, prout videbitur:

& qui sunt extra, ad quoslibet duos Versus respondent, Gloria, laus, sicut à principio. Postea Subdiaconus hastili Crucis: percutit portam: qua statim aperta, Processio intrat Ecclesiam cantando B.

p *Gloria, laus.*] Duodecim tantum Versus habet *Ordo Romanus*, & auctor eorum dicitur fuisse Aurelianensis Episcopus, de carcere idcirco liberatus. lege *Durand. libro 6. cap. 67.* Quam Historiam describit etiam *Baronius anno 835. ex probatis Auctoribus.*

q *Sacerdos cum alijs.*] Sacerdos coo-

perito capite, Subdiaconus prope portam in medio, versa tunc imagine Crucifixi ad Sacerdotem.

r *Percutit portam.*] Semel in ima parte portae, & cum ima parte hastilis, ex *Carimoniali Pap. lib. 2. cap. 39.* & *Rituáli Romano Pauli V.* tum ad Altare deponit Crucem prope Credentiam, si Missa sequatur solemnis.

17 B. *Ingrediente Domino, &c.* Habet *Ordo Romanus.*

18 *Deinde celebratur Missa, & rami tenentur in manibus dum cantatur Passio & Euangelium tantum.*

Ad totam Missam tenebantur rami in *Ordine Romano*: sed ad Passionem omnino, ut, dum ignominia Crucis narratur, eiusdem victoria per ramos ostendatur. Celebrans autem dum legit in cornu Epistolae Passionem, palmam teneat sinistra manu, *Carimon. Marcell. lib. 2. cap. 41.* idem & ministri faciant. Missa habetur in *Antiphonario & Sacramentar. Gregoriano*; vnicaque dicitur Oratio, quae à S. Ambrosio accepta est, ex *Pamelio, de Feria 6. in Parasceue Ambros.*

19 In Missa legitur Passio à S. Matthæo scripta: nam Alexander Papa instituit, Passionem legi hoc tempore à quatuor Euangelistis scriptam, eodemque ordine quo ipsi scripserunt, *Durand. cap. 68.* refert S. *August. Sermon 144. de Tempore*, vno tantum die Passionem legi solitam fuisse, & secundum Matthæum; & cum ille voluisset eam legi iuxta quatuor Euangelistas, factum quidem est, sed

cum auditorum ob nouitatem perturbatione.

Notæ illæ ✠ C. S. non sunt antiquæ, auctorem habent incertum; & puto eas significare Christum, Chronistam, Synagogam; alij, Christum, Cantorem, Succentorem: nam Diaconi dicuntur hodie Cantores Passionis in *Carimon.* Vox autem *Succentor* non est noua aut recens in Ecclesia Latina; quam ego legi inter Dignitates Cathedralis Auërlanæ in instrumeto celebrato cum Fratribus Minoribus anno 1234. quod habetur apud *Lucam VVadingum in Regesto Pontificio ad calcẽ Annalium Minorum, anno 1235. Bulla 27.* Ad cantandam verò Passionem eadem obseruanda ferè sunt quae infra dicemus in *Parasceue num. 3.* sed Stola Cantorum erunt violaceæ. vide ibi. Dilatio enim hæc fit in gratiam nostri Ordinis, qui hodiernam non cantat Missam.

20 Non petitur benedictio, quia auctor

auctor benedictionis extinctus legitur; eademque de causa neque luminaria deferuntur, neque thus adhibetur, *ex Ordine Romano*, quia feruor deuotionis in Apostolis tepuerat. Nec dicitur *Dominus vobiscum*, in detestationem malè salutantis Iudæ; neque gloria Christo datur, qui in Passione est, *Durand. ibidem*. De omissione *Gloria tibi Domine* scribit *Microlog.* etiam c. 52. Omnis autem solemnitas in tanta incertitia tollitur; & in fine tantum, more solito, tamquam ad Euangelium Missæ petitur benedictio, incensatur liber, qui & osculandus datur Celebranti in initio postremæ partis, cum eiusdem incensatione, *Durand. ibid.* in fine quoque responderetur, *Laus tibi Christe*. quæ item (excepta incensatione libri & Celebrantis) seruanda erunt in Missis priuatis.

21 Ad legendam autem Passionem in Missa priuata non extinguuntur luminaria in Altari, vt ex professo probat *Paulus Comitulus in Respons. moral. lib. 1. quest. 49.*

22 In fine Missæ legitur Euangelium variè, vt dicitur *part. 1. Rubr. tit. 13. num. 2. pag. 46.* nimirum in Missis priuatis Euangelium Palmarum, in solemnibus solitum S. Ioannis, & in ijs priuatis, quæ sequuntur immediatè benedictionem Palmarum.

23 Mysticè in hac Benedictione, Processione, & Missa, recale decimam fuisse Lunam hac die, in qua ducebantur agni in domos immolandi in Paschate, *Exod. 27.* & ecce Christus Agnus Dei portatur ad victimam, *Ierem. 11. ex Amalar. lib. 1. cap. 10.* vnde partim lætitiæ, ob palmas, victoriæ symbolum, partim mœroris est hæc dies; quia includitur in

Ierusalem vt Agnus ad occisionem. Porta Ecclesiæ clausa, & hastili Crucis aperta, designat Ierusalem cælestem per Christi Passionem nobis reueratam. vnde dicitur *2. Ingrescente Domino in sanctam ciuitatem.* Reliqua per se patent ex Historia Euangelica, & Benedictione ramorum, id est ex verbis Benedictionis.

24 Sed quid agendum, si Processio extra Ecclesiam exire nequeat? Fiat circum Ecclesiam, & quod ante portam præstandum erat, fiat in vestibulo ante ingressum Cappellæ maioris.

25 Quid item, si Cantores desint ad cantandam Passionem? eo casu Diaconus solus Missæ canter totam; & ea finita, redeat ad Altare, ac reliqua faciat pro parte postrema, vt supra dictum est, & dicemus Feria 6.

26 In Feria quarta sequenti ad Introitum non genuflectitur. Duæ Lectiones leguntur, *ex Ordine Romano*, vel propter Ordinationes futuras in Sabbato sancto, *Durand. cap. 70.* vel quia in prima Lectione de morte animæ, in altera de morte corporis agitur: Christus autem mortuus est pro redemptione vtriusque, *Amalar. lib. 1. cap. 11.* vel quia ea die venditus est Christus: vnde quasi sit Feria 4. Temporum, habet ieiunij duplicem rationem; & inde sumptum est, quod in ieiunio post sextam Feriam, Feria quarta primum locum obtinet, *Durand. loco nunc citato.* Tractus post secundam Lectionem dicitur, vt in Parasceue, qui, vt aliàs diximus, luctum significat, *Ruper. lib. 5. cap. 13.*

27 Habes in *Aniphonario & Sacramentario S. Gregorij* Missarum Officia præcedentis tridui.